

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Palveluntuottaja

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Tehdyt esitykset jättävät edelleen tulkinnanvaraisuutta palveluiden määrittelyyn ja siksi emme pidä esitettyjä säännöksiä täysin onnistuneina. Nyt luonnostelu kokonaisuus pitää sisällään merkittävän riskin siitä, että asiakkaiden aidot tarpeet ja saadut palvelut eivät kohtaa ja että yhä huonompikuntoisemmat ja iäkkäämmät ihmiset eivät saa niitä palveluja, joihin heillä on oikeus. Ikääntyneen henkilön tulee saada palvelut oikea-aikaisesti ja yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Lainsäädännöllä tulisi vahvistaa ihmisoikeuksia ja turvata arvokas vanheneminen. Palvelujen järjestämisessä on varmistettava, että ikääntyneitä ihmisiä ei pidetä kotiin annettavien palvelujen piirissä liian huonokuntoisina, niin että asiakkaalle ei järjestetä ympärivuorokautisia palveluja, vaikka hänellä olisi niihin tarvetta esimerkiksi muistisairauden edetessä. Muistisairaiden elämänlaatua ja turvallisuuden tunnetta voi heikentää myös se, jos kotona käyvien henkilöiden joukko tekee liian kapealaisia tehtäviä ja kokonaisuuden toteuttamiseen tarvitaan useita eri henkilöitä. Palvelukokonaisuus tulee ratkaista asiakaslähtöisesti, niin että jokaiselle ikääntyneelle turvataan hänen yksilöllisiä tarpeitaan parhaiten vastaavat palvelut, joita tarkistetaan ja lisätään elämäntilanteen ja terveydentilan muuttuessa. Hoiva-asumista koskevassa erillisessä säännöksessä (tai esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa) tulee luoda kansalliset kriteerit subjektiiviseen oikeuteen saada hoiva-asumisen palveluja. Vain määritelmiä tarkentamalla ja kriteeristön kansallistamalla voidaan välttää riskit ja selvät väärinkäytökset siitä, että moni- ja muistisairas iäkäs ihminen ei saa kunnalta päätöstä hoiva-asumisen palveluihin esimerkiksi kunnan taloudellisista syistä johtuen.]

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Ei [Ikääntyneiden kotona pärjäämisen edistäminen on hyvä tavoite ja lähtökohtaisesti Wilhelmiina Palvelut pitää oikeana, että asiakkailla on niin halutessaan mahdollisuus asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Ehdotus ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että vuorokauden ajasta riippumattomalla kotihoidolla myöhennetään huonokuntoisten henkilöiden siirtoa ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan piiriin. Samalla suurena haasteena on, miten työvoimapulasta kärsivälle alalle saadaan riittävästi työntekijöitä. Tällä hetkellä on hoitohenkilökunnasta huutava puute kaikkialla Suomessa. Yöhoidon lisääminen tulisi entisestään pahentamaan tilannetta. Esityksen perusteluiden mukaan kyse on 654 henkilötyövuodesta lisää. Työvoiman saatavuusongelma ei tule poistumaan, vaikka vastuu kotiin vietävistä palveluista siirtyy vuoden 2023 alusta lähtien hyvinvointialueille. Uusi aluejako ei tule muuttamaan maamme maantiedettä tai logistisia olosuhteita. Työvoiman saatavuutta varmistaviin keinoihin tulee kiinnittää nyt esitettyä enemmän huomiota.]

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Muutosehdotuksessa on paljon hyvää. Ikääntyneiden palveluissa on suuri tarve tuoda uudenlaisia palvelumalleja ja niitä tukevia asumisratkaisuja kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen välille. Esityksessä tavallinen palveluasuminen pyrkii vastaamaan tähän tehtävään. Tavoitetilan tulisi olla, että ns. tavallisen palveluasumisen erilaisilla palveluilla pystytään vastaamaan yksilöllisimmin erilaisiin tarpeisiin, tällöin esimerkiksi muistisairaana henkilön ei välttämättä tarvitse muuttaa palvelutarpeen lisääntyessä (välimuotoisen asumisen ratkaisut). Suomessa asuville ikäihmisille on nykyisin selkeä tarve sellaiselle palvelulle, missä iäkäs ihminen muuttaa palvelutaloon sieltä saatavan yhteisöllisyyden ja turvan vuoksi, vaikka hän ei vielä muuttohetkellä välttämättä ole palveluasumisen tai hoiva-asumisen tarpeessa. Aluehallintovirastot sekä Valvira eivät kuitenkaan tällä hetkellä mahdollista tätä, koska lainsäädännössä asiaa ei ole tunnistettu. Toiveet ja ideaali ikääntymisestä omassa kodissa pikkuhiljaa, yksilöllisesti kasvatettavien palvelujen ja myös mahdollisesti itsenäistä asumista tukevien teknologiaratkaisujen avulla on kuitenkin vaarassa vesittyä käytännössä. Siirtyminen joustavasti, samassa asunnossa asuen erilaisten määriteltyjen palvelukokonaisuuksien välillä ei välttämättä käytännössä onnistu, koska palvelukokonaisuuksia ja niiden tuottamista määrittelevät erilaiset säännökset ja kriteerit. Näin ollen palveluntuottajan voi olla mahdotonta toteuttaa kannattavalla ja joustavalla tavalla tarpeisiin räätälöityä, joustavaa kokonaisuutta. Ehdotuksessa tuodaan esiin, että ns. ”rakennuskokonaisuuteen” voi kuulua myös asuntoja, jotka ovat muiden henkilöiden kuin palveluasumisen tai hoiva-asumisen asiakkaiden käytössä. Tässä jää kuitenkin epäselväksi, voiko kotihoidon palveluita tuottaa samassa fyysisessä rakennuksessa. Avoimeksi jää myös se, miten nämä asiat pitää järjestää rakennuksen ominaisuuksien/tilojen suunnittelun kannalta. Ns. ”rakennuskokonaisuuden” määrittelyyn ja siihen liittyviin seikkoihin liittyy myös valvonnan näkökulmasta haasteita. Asia on tullut esiin käytännössä esiin valvontaviranomaisten kuten Valviran ja aluehallintovirastojen tarkastusten yhteydessä. Valvovien viranomaisten tulkinnat maan eri puolilla poikkeavat toisistaan ja tämän vähentämiseksi ja estämiseksi tulee säännöksiä edelleen selkiyttää mm. määrittelemällä selkeästi mikä on rakennekokonaisuus. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa tulee tuoda selkeästi esille, että samassa rakennuskokonaisuudessa olevaa hoiva-asumisen henkilökuntaa saa käyttää myös palveluasumisen asukkaiden (vähäisiin) yöhoidollisten tarpeiden hoitamiseen. Lain perusteluissa tulee todeta, että palveluasuminen ei lähtökohtaisesti ole yölvalvottua palvelua.]

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Ei [Asumisen sisältävien palveluiden osalta tarvitaan selkeä kirjaus siitä, mikä on viranomaisen vastuulla ja mikä ihmisen omalla vastuulla. Tämä palvelulupaus edistää kansalaisten tasa-arvon toteutumista. Wilhelmiina Palvelut yhtyy tässä Hyvinvointiala HALI ry esitykseen tarkennuksesta säännöksen 3. momenttiin seuraavalla tavalla: "Palveluasumista järjestetään henkilölle, jonka toimintakyky on alentunut niin, että hän tarvitsee säännöllisesti hoitoa ja huolenpitoa sisältäviä ei-ympäri vuorokautisia palveluja, ja joka tästä syystä tarvitsee kunnan apua asumisensa järjestämisessä 1 momentissa tarkoitetussa asunnossa"]

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Ehdotuksen termistö on edelleen jonkin verran haasteellinen, mutta pidämme hoiva-asuminen termiä käyttökelpoisena ja huomattavasti nykyistä tehostetun palveluasumisen termiä parempana.

Termin voisi vielä paremmin vahvistaa ikääntyneen oikeutta asua "kotona" elämänsä loppuun asti riippumatta palvelujen tarpeen laajuudesta ja minkälaisen muodon koti saa, tai missä se sijaitsee. "Koti"- sanan näkyminen termissä olisi siten kannatettavaa.

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Pykälän toteuttaminen ratkaisee. Riskinä on, että tasavertaisuus palvelujen saannin osalta ei toteudu ja kotiin annettavien palvelujen ensisijaisuus johtaa siihen, että hoivan piiriin pääsyn kriteerit ovat liian tiukat ja hyvin huonokuntoiset ihmiset jäävät kotiin annettavien palvelujen piiriin. Säännöksessä ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa tulee luoda kansalliset ja yhtenevät mittarit subjektiiviselle oikeudelle saada hoiva-asumisen palveluja (esimerkiksi RAI -mittareiden perusteella). Näin voidaan varmistaa, että iäkkäitä moni- ja muistisairaita ihmisiä kohdellaan tasavertaisesti, eivätkä heidän kohteluunsa vaikuta nykyisessä määrin kunta- tai aluekohtaiset erot tai esimerkiksi eroavaisuudet kunnan SAS-työryhmän sijoituskriteereissä ja jopa yksittäisten henkilöiden päätökset. Kriteeristö ei saa kuitenkaan olla joustamaton; kyseessä on pääsääntöisesti erittäin iäkkäät henkilöt, joiden kohdalla on tarkasteltava kokonaistilannetta ja kyse on elämän viimeisistä kuukausista. Kuntien/hyvinvointialueiden talous tulee olemaan haasteellinen ja työvoiman saatavuudessa on jo erittäin merkittäviä ongelmia kautta maan, jota mitoituslainsäädännön eteneminen vaikeuttaa entisestään. Nämä voivat luoda painetta päättäjille ja luovat uhkakuvaa siitä, että ikäihmiset eivät aidosti pääse tarvitsemiensa palveluiden piiriin.]

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

9. Pitääkö turva-auttajana olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Ei [Turva-auttajalla tulee olla osaamista arvioida autettavan henkilön tilanne ja siirtää tilanne tarvittaessa välittömästi soteammattihenkilöstön hoidettavaksi. Prosessin selkeys ja toimintaohjeet ovat avainasemassa riittävän ja nopean tarpeenmukaisen avun saamiseksi.]

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Henkilöstön riittävyydestä ja työhyvinvoinnista huolehtiminen on keskeinen haaste kotiin vietävien palvelujen toimivuuden kannalta. Työvoiman saatavuus on tärkein laadukasta palvelua uhkaava tekijä. Sen osalta asiaan on kiinnitettävä valtion taholta vakavaa huomioita ja tilanteen korjaamiseksi on osoitettava riittävät resurssit pikaisesti. Kyseessä on yhteiskunnallinen ongelma. Tämän lakiesityksen perusteluissa ei kiinnitetä tähän asiaan riittävästi huomiota, eikä osoiteta keinoja asian korjaamiseksi. Esitystä on täydennettävä mm. määrittelemällä keinot ja parantamalla vaikutusarviointia tältä osin ennen kuin lakiesitystä voidaan viedä eteenpäin. Sekä julkisen että yksityisen henkilöstön tehokas käyttö ja tuottavuuden kehittäminen ovat ensiarvoisen tärkeitä tekijöitä, jotta olemassa olevan henkilöstön panos saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Teknologian hyödyntäminen toiminnanohjauksessa ja työn suunnittelussa on tärkeää. Työntekijällä on oltava aikaa hyvän hoidon antamiseen ja mahdollisuus suorittaa kotikäynnit ammattieettisesti. Asiakkaalla on oltava oikeus saada tarvitsemansa hoito sopimuksen mukaisesti, esim. päivittäiset lääkkeet määrääjälläan. Teknologian hyödyntäminen asiakaskontakteissa on yksi ratkaisu ja auttaa uusien toimintamallien suunnittelussa, mutta se edellyttää myös sitä, että ikääntyneillä henkilöillä on osaamista ja välineitä teknologian hyödyntämiseen. Tällä hetkellä tämä ei toteudu riittävästi. Muistisairaat eivät pysty hyödyntämään sairauden edetessä edes aiemmin opittua teknologiaa, vaan tarvitsevat henkilökohtaisen, turvallisen kontaktin hoitohenkilöstöön. Esityksessä ehdotetaan lääkehoidon vaatimusten tiukentamista (§20). Tämä tulee entisestään lisäämään työvoiman tarvetta ja riskinä on, että se pirstaloi tehtävää työtä lisäämällä asiakkaan luona käyvien eri henkilöiden määrää. Tämän on hyvä mietittä lievennyksiä esimerkiksi valmiiksi annosteltujen lääkkeiden jakamisen osalta. Lisäksi hoiva-avustajien esitystä laajempi käyttö tulee mahdollistaa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi työntekijöiden ilmoitusvelvollisuudesta henkilöstön määrään liittyvien puutteiden osalta. Tämän osalta on kriittistä miettiä, mikä on ilmoitusten rooli. Ilmoitukset puutteista eivät lisää hoitajien määrää, vaan siirtävät lakimuutoksesta johtuvaa lisääntynyttä painetta esimiehille ja muille vastuuhenkilöille.]

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Muutosehdotuksessa on paljon hyvää ja nk. välimuotoisten asumismuotojen kehittämistä tukevat säännökset ovat askel oikeaan suuntaan. Esitetyn säännöksen mukaan palveluasumista ja hoiva-asumista tuottavaan rakennuskokonaisuuteen voi kuulua myös asuntoja, jotka ovat muiden henkilöiden kuin palveluasumisen tai hoiva-asumisen asiakkaiden käytössä. Tämä on erittäin hyvä ajatus. Säännöksessä sekä lain yksityiskohtaisissa perusteluissa jätetään kuitenkin avoimeksi se, mitä tarkalleen ottaen rakennuskokonaisuudella tarkoitetaan ja voiko esimerkiksi kotihoidon palveluja tuottaa samassa hoivakodissa, voiko kohteessa olla senioriasumista, ja missä tuotetaan hoiva-asumisen tai palveluasumisen palveluja. Tätä olisi syytä täsmentää lain perusteluissa eli määrittellä tarkemmin. Jotta asumisen ja palvelutarpeet tulevaisuudessa voidaan toteuttaa ikäihmisen tarpeiden kasvaessa mahdollisimman joustavasti, järkevästi ja samalla mahdollistaen asuminen samassa kodissa, on yllä mainittu asia on erityisen tärkeä. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa tältä

osin onkin todella tärkeää korostaa, että samassa rakennuskokonaisuudessa voidaan tuottaa neljää eri palvelua: kotihoitoa, tavallista palveluasumista, hoiva-asumista sekä myös senioriasumista, joihin ei vielä liity mitään palveluita. Lisäksi lain perusteluihin tulee täsmentää, että eri palvelumuodoissa olevien asukkaiden asunnot ja huoneet voivat rakennuskokonaisuudessa sijaita joustavasti, ei omina blokkeinaan. Ainoastaan tällainen malli mahdollistaa sen, että palvelutarpeen kasvaessa nk. palveluluokkaa vaihtava asukas saa lähtökohtaisesti asua samassa asukashuoneessa tai asunnossa eli omassa kodissaan. Jotta tällaiset ratkaisut voivat toimia käytännössä tarvitaan myös valvonnan toteuttamisen yhdenmukaistamista ja nykyisten lupamallien tarkastelua. Lainsäädännön tulee olla myös riippumaton palvelun tuottajatahosta. Julkiselle ja yksityiselle toiminnalle tulee asettaa samat valtakunnalliset reunaehdot. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa jätetään kokonaan avoimeksi jää se, miten yksityisten palveluntuottajien toimiluvat suhtautuvat tilanteeseen ja tätä koskevat vaikutusarvioinnit puuttuvat. Nyt toimiluvat ovat yksityiskohtaisia ja sidottuja tiettyyn paikkaan ja tiettyihin asiakasmääriin. Jos esimerkiksi 20 asiakkaan asumisyksikössä yhdellä asiakkaalla ilmenee ympärivuorokautisen palvelun tarvetta (hoiva-asuminen), onko yksiköissä (sekä julkisissa että yksityisissä) lisättävä omaa henkilöstöä yöaikaiseen toimintaan vai voidaanko palvelut tuottaa samassa kokonaisuudessa mahdollisesti toimivan hoiva-asumisen yksikön toimesta? Erilaisten asumisyksiköiden kokonaisuuksissa tulisi toimilupaa katsoa kokonaisuutena ja paikkamäärien tulisi olla eri palvelumuotojen välillä tarpeen mukaan joustavia samoin kuin työntekijämäärien. Näin käytettävissä olevat tilat ja henkilöstö saadaan tehokkaaseen käyttöön ja mahdollisimman moni tarvitsija voi saada palveluita yksilöllisesti.]

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Ei [Eesityksen kirjauksia ”asiakassuunnitelman” ja ”palvelusuunnitelman” osalta on syytä tarkastella täsmällisemmin. Asiakassuunnitelma = palvelukokonaisuus ko. asiakkaan kohdalla. Palvelusuunnitelma = asiakkaan ja tuottajan välinen asiakirja palvelun toteuttamisesta. Asiakkaan suunnitelmien laadinnan yhteydessä tulee korostaa asiakkaan oman ja lähipiirin näkemysten huomioon ottamista.]

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Ei [Olemme samaa mieltä siitä, että ideaalitalanne on se, että kaikilla asiakkailla on pysyvä omatyöntekijä ja tällä mallilla haluamme toimia myös tulevaisuudessa. Tosiasiallinen työvoimatilanne on kuitenkin sellainen, että emme pidä realistisena ehdotuksena omatyöntekijämääräyksiä tiukentamista ja sitä kautta tulevia mahdollisia tarvittavia henkilöstölisäyksiä.]

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Ei [Tässä muodossaan ehdotus tiukentaa lääkehuollon toteuttamista ja lisää siten henkilöstön tarvetta ja vaikeuttaa työjärjestelyitä. Lääkehuollon ja lääkelupien osalta olisi syytä helpottaa sääntelyä. Työntekijän lääkeosaaminen ei katoa tai vanhene siinä, että hän välillä esimerkiksi työskentelee työnantajan toisessa toimipisteessä tai jopa toisen yrityksen palveluksessa. Voimassaolevan, soveltuvan lääkehoidon koulutuksen ja siihen liittyvän tentin ja suoritettujen

lääkelaskujen tulisi olla riittävä osoitus henkilön lääkeosaamisesta riippumatta työskentelypaikasta. Sähköiset järjestelmät mahdollistavat näiden koulutusten rekisteröinnin, todistukset ja osaamisen ylläpidon säännöllisesti.]

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedet julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Ei [Toimintayksikkökohtaisten tietojen julkaiseminen sinänsä on palvelujen laadun ja valvonnan kannalta tarpeellista. Kuitenkin THL:n tiedonsaantioikeus ja tietojen julkaiseminen tulisi rajoittua yksinomaan ja vain sen kysymyksen vastaamiseen/julkaisemiseen, että täyttyykö laissa säädetty vähimmäismitoitus toimintayksikössä kolmen viikon seurantajaksolla vai ei. Lisäksi korostamme, että tuottajien liike- ja ammattisalaisuuksia on suojattava hyvin laajassa merkityksessä. Myös asiakaskokemuksen mittaaminen on kannatettavaa. Asiakkaan todellinen kokemus palvelusta kertoo palvelun toteutumisesta parhaimminkin, kuin mikään tekninen mittari. Tässä tulee kuitenkin kiinnittää huomiota kyselyiden toteutustapaan, jotta saadaan oikeasti kattavaa ja relevanttia tietoa. Nyt toteutetut valtakunnalliset ja myös kuntien paikallisesti toteuttamat asiakaskyselyt ovat usein olleet toteutukseltaan hyvin raskaita ja kankeita. Näin saadut vastaukset voivat jäädä kattavuudeltaan heikoksi, eivätkä anna riittävää vertailutietoa. Seurantayhteenvetotietoja tulee tarkastella kunnan tai alueen näkökulmasta ja ne eivät ole välttämättä vertailukelpoisia keskenään valtakunnallisesti. Esimerkiksi vaihtelevat maantieteelliset tekijät, kuntakoko, kunnan taloustilanne jne. vaikuttavat taustatekijöinä.]

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Tällä hetkellä keskeisin ongelma ja haaste käytännön toteutukselle on työvoiman saatavuus, joka jo nyt asettaa isoja haasteita.

Ehdotetun lainsäädännön myötä tulevat tiukennukset eivät tule helpottamaan tilannetta vaan päinvastoin. Jo nyt on nähtävissä, että henkilöstö siirtyy kotihoidosta asumispalveluihin. Tästä seuraa riskinä se, että äkkäät moni- ja muistisairaat ihmiset eivät saa niitä palveluja, joihin heillä on oikeus. Lakiuudistus ei ratkaise tätä vakavaa ongelmaa, vaan sen oheen tarvitaan pikaisesti muita toimenpiteitä.

Väestön ikääntyessä yhä suurempi osa palveluja tarvitsevista ikääntyneistä asiakkaista on muistisairaita. Riskinä on, että kotihoidon ensisijaisuuden korostaminen johtaa siihen, että huonokuntoisia muistisairaita pidetään liian huonokuntoisina kotona, eikä siirretä hoiva-asumisen piiriin, jossa yhteisöllisyys mahdollistaa aktiviteetteja ja sosiaalisia kontakteja sekä kuntouttavaa toimintaa. Tämän vuoksi on tärkeää luoda hoiva-asumiseen pääsyn yhtenäiset kriteerit, jotka ottavat huomioon myös muistisairaiden jatkuvaa huolenpitoa ja valvontaa edellyttävät tilanteet.

Kotihoidon ja hoiva-asumisen rinnalla tulee varmistaa nk. hybridiratkaisujen todelliset toimintaedellytykset. Kuten edellä on jo mainittu, saman rakennuskokonaisuuden määritelmä jää vielä hyvin epäselväksi. Tähän yhdistettynä jäykkä yksityisiä palveluntuottajia koskeva lupa- ja muutosmenettely voi vesittää koko hyvän ajatuksen. Vaikka samassa rakennuskokonaisuudessa tuotettavien erilaisten palvelujen määrä lisääntyisi, voi ongelmaksi muodostua näihin Valviran ja aluehallintovirastojen yksityisiä palveluntuottajia koskevan elupamenettelyn jäykkyys ja eri palveluiden siiloutuminen. Asukas ei todellisuudessa välttämättä voikaan samassa asukashuoneessa tai asunnossa asuen siirtyä vaativampien palvelujen piiriin vaan hänen täytyy muuttaa toiseen osaan rakennuskokonaisuutta.

Työvoimatilanteen helpottamiseksi tarvitaan uudenlaista tarkastelua ja monipuolisia keinoja. Myös mahdollisten alalta poistuneiden takaisin saaminen on otettava nykyistä parempaan tarkasteluun. Koulutuksen ajantasaistaminen ja muut tarvittavat toimenpiteet vaativat valtion taloudellista panostusta. Toisena toimenpiteenä on myös tarkastelatava sitä voidaanko määräyksiä lievennetä eri koulutustaustaisen henkilöiden käytön joustavoittamisen kautta.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

Yhdenmukaisen toimeenpanon ja tuottajien tasavertaisen kohtelun näkökulmasta tarkasteltuna tarvitaan selkeitä ja valtakunnallisesti yhteneväisiä työkaluja henkilöstömäärän ja asiakkaiden hoitoisuuden määrittelyyn. Määrittelyiden reunaehdoissa tulee olla joustavuutta siten, että paikalliset ja alueelliset tekijät voidaan huomioida.

Valvovien viranomaisten tulkintojen lainsäädännön toteutuksesta tulee kohdella yhdenvertaisesti kaikkia tuottajia, sekä julkisia, että yksityisiä valtakunnallisesti. Tulkintojen tulee olla myös lain hengen mukaisia.

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Lainsäädännön uudistaminen on tärkeää ja monet sen ehdotukset kannatettavia. Ratkaisevaa toteutumisen kannalta on kuitenkin lain tulkinta. Ikääntyneiden henkilöiden näkökulmasta uudistukset eivät varmista tasavertaista palvelujen saantia eivätkä asiakkaan etua, jos palveluja koskevat päätökset tehdään esim. taloudellisin perustein eikä inhimillisesti arvokasta vanhenemista tukien. Laissa tulee vielä vahvemmin huomioida inhimilliset ja asiakkaiden näkökulmat.

Sosiaali- ja terveystaloudissa on tällä hetkellä valtaisa pula osaavasta ja koulutetusta työvoimasta. Henkilöstöpulaa on ratkaistava yhdessä valtakunnallisesti eikä siten, että jokainen toimija erikseen yrittää ratkaista koko alan vaikeimman ongelman. Esitys ei nyt tarjoa keinoja mistä uudet työntekijät saadaan ja esitystä on täydennettävä tältä osin.

Saranpää Johanna
Wilhelmiina Palvelut Oy